

quæ quotidiano orationis penicillo tergantur. Humiles » et devoti dicamus quotidie: *Dimitte nobis debita nostra:* » sed si faciamus quod sequitur, « *Sicut et nos dimittimus » debitoribus nostris.* » Sponsio hæc cum Deo, vera sponsio et fixa conditio est. Tu homo es, et habes debitorem, et debitor etiam tu es. Accedis ad Deum, qui habet debitores, et debitor non est, ut postules tibi debita relaxari. Sed hoc tibi dicit: Ego debita non habeo, tu habes debita; debes enim mihi: sed etiam frater tuus debet tibi. Debitor meus es, habes et tu debitorem. Debitor meus es, quia peccasti in me: habes debitorem fratrem, quia peccavit in te. Quod feceris cum debitore tuo, facio et ego cum meo: id est, si dimittis, dimitto; si tenes, teneo. Tu contra te tenes, qui alteri non dimittis. Nemo ergo dicat se esse sine peccato: sed non tamen ideo debemus amare peccatum. Oderimus ea, fratres; etsi non sumus sine peccatis, oderimus tamen ea: et maxime a criminibus nos abstinemus; abstinemus, quantum possumus, a levibus peccatis. Ego, ait, nescio quis, non habeo peccata. Se ipsum decipit, et veritas in eo non est. Prorsus oremus, ut Deus dimittat: sed faciamus quod dicitur, dimittamus et nos debitoribus nostris. Cum dimittimus, et dimittitur nobis. Quotidie dicimus hoc, et quotidie facimus, et quotidie fit in nobis. Non hic sumus sine peccato, sed exhibimus hinc sine peccato.

SERMO CLXXXII¹.

De verbis Epistolæ I. Joan. cap. IV. *Charissimi, nolite omni spiritui credere; sed probate spiritus, si ex Deo sunt, etc.* Contra Manichæos.

I. QUANDO Joannes apostolus legebatur, audivimus loquentem per eum Spiritum sanctum, et dicentem: « *Charissimi, nolite omni spiritui credere; sed probate spiritus, si ex Deo sunt.* » Repeto, quia necessarium est ut repetam, et hoc mentibus vestris, quantum Dominus adjuvat, vehementer inculcem. « *Charissimi, nolite omni » spiritui credere; sed probate spiritus, si ex Deo sunt.* » Quoniam multi pseudo-prophetæ prodierunt in hunc » mundum². » Præcepit Spiritus sanctus, ne omni spiritui credamus: et causam cur hoc præceperit, dixi. Quæ illa causa est? « *Quoniam multi, inquit, pseudo-prophetæ » prodierunt in hunc mundum.* » Quisquis ergo ista præcepta contempserit, et omni spiritui credendum putaverit, necesse est incurrat in pseudo-prophetas, et quod pejus est, blasphemet veros Prophetas.

II. Hic jam ex isto præcepto homo cautus effectus dicturus est mihi: *Audivi, teneo, obtemperare desidero, quia et ego in pseudo-prophetas nolo incurrare. Quis enim hoc velit, a mendacibus decipi? Siquidem pseudo-propheta est mendax propheta. Da mihi hominem religiosum, non vult fallere: da mihi hominem impium, sacri-*

¹ Alias 30, de verbis Apostoli. — Sermonis hujus mentio fit in subsequenti: subsequentis vero excerpta dat Florus ad Rom. VIII, et Philip. II.
² I Joan. IV, 1.

legum, fallere vult, falli non vult. Cum ergo nolint fallere boni, falli autem nec boni velint nec mali, quis est qui in pseudo-prophetam velit incurrere? Verba dico consulentis me: sed utique in pseudo-prophetam nemo nisi invitus incurrit. Audivi præceptum Joannis, imo Domini per Joannem, « Nolite omni spiritui credere. » Ecce accipio, ita volo. Addit, et dicit, « Sed probate spiritus, si » ex Deo sunt. » Unde probo? Probare vellem, si errare non possem. Certe nisi probavero spiritus qui ex Deo sunt, incurram necesse est in spiritus qui ex Deo non sunt, et ex hoc seducar a pseudo-prophetis. Quid agam? Quomodo observem? O si sanctus Joannes quomodo nobis dixit; « Nolite omni spiritui credere, sed probate » spiritus, si ex Deo sunt; » dicere dignaretur, quomodo probentur spiritus qui ex Deo sunt! Noli esse sollicitus, et hoc audi. « Hinc cognoscitur spiritus Dei: » hoc certe expectabas audire, ut probares spiritus qui ex Deo sunt. « Hinc cognoscitur spiritus Dei: » Joannes dixit, non ego: hoc sequitur in lectione quam tracto. Cum enim nos propterea faceret sollicitos et cautos, ne omni spiritui credamus, sed probemus spiritus qui ex Deo sunt, quia multi pseudo-prophetae prodierunt in hunc mundum; continuo vidit quid desideraremus, occurrit expectationi, iniecit oculum tacitæ cogitationi. Gratias Deo, quia et hoc per illum loqui dignatus est. « Hinc cognoscitur spiritus Dei. Omnis spiritus. » Eia audite, audite, intelligite, discernite, inhærete veritati, resistite falsitati. « Hinc » cognoscitur spiritus Dei. » Unde, rogo te? Hoc est quod audire cupiebam. « Omnis spiritus qui confitetur Jesum » Christum in carne venisse, ex Deo est: et omnis spiritus » qui non confitetur Jesum Christum in carne venisse, ex » Deo non est¹. » Interim ergo, charissimi, repellite ab

¹ 1 Joan. iv, 2, 3.

auribus vestris omnem disputatorem, prædicatorem, scriptorem, susurratorem, qui negat Jesum Christum in carne venisse. Ergo repellite Manichæos a domibus, ab auribus, a cordibus vestris. Manichæi enim Christum in carne venisse apertissime negant. Spiritus ergo illorum non sunt ex Deo.

III. Hic video unde velit lupo obrepere, agnosco, et quantum valeo, devitandum esse demonstro. Hinc, in eo quod dixi, vel potius ab Apostolo dictum commemoravi; quia « Omnis spiritus qui negat Jesum Christum in carne » venisse, ex Deo non est; » insidiatur Manichæus in hoc verbo, et dicit mihi: Ecce spiritus qui negat Jesum Christum in carne venisse, ex Deo non est: unde est ergo? Si ex Deo non est, inquit, unde est? Numquid enim potest esse, nisi aliunde? Si ergo, inquit, ex Deo non est, et aliunde est, vides esse duas naturas. Invenimus lupo: retia salubria tendamus, venemur, capiamus, captum trucidemus. Trucidemus plane; moriatur error; vivat homo. Ecce in eo quod dixi, Capiamus, trucidemus; moriatur error, vivat homo, ibi solvitur quæstio. Sed recolite quod proposui, ne obliiti quæstionem, non intelligatis solutionem. « Omnis spiritus qui non confitetur » Jesum Christum in carne venisse, ex Deo non est. » Et Manichæus continuo, Et unde est? Si ex Deo non est, aliunde est. Si aliunde est, docui¹ duas esse naturas. Hanc quæstionem tenete, et mentes ad illa mea verba revocate, ubi dixi, Capiamus, trucidemus; moriatur error, vivat homo. Error non est ex Deo, homo ex Deo est. Redite ad quæstionem: « Omnis spiritus qui non » confitetur Jesum in carne venisse, ex Deo non est. » Dico et ego, « Omnia per ipsum facta sunt². Omnis spiritus » laudet Dominum³. » Sed si non omnis spiritus ex

¹ Forte docuit. — ² Joan. i, 3. — ³ Psal. cx., 6.

Deo est, quomodo spiritus qui ex Deo non est laudat Dominum? Prorsus omnis spiritus laudet Dominum. Utrumque video, languidum intelligo; vitium sanetur, natura liberetur. Vitium natura non est, sed naturæ inimicum est. Sana unde langues, remanet unde laudes. Medicina vitia persequitur, non naturam. « Omnis spiritus qui non confitetur Jesum Christum in carne venisse, » ex Deo non est. » In quantum non confitetur Christum in carne venisse, in tantum ex Deo non est; quia iste error qui non confitetur Christum in carne venisse, ex Deo non est. Fratres, quid est quod renascimur? Si bene nati sumus, quid est quod renascimur? Natura quæ corrupta fuerat, reparatur; natura quæ lapsa fuerat, erigitur; natura quæ deformis jacebat, gratia reformatur. Solus enim Creator, Pater, Filius et Spiritus sanctus; trina unitas, una trinitas; sola illa natura immutabilis, incommutabilis, nec defectui, nec profectui obnoxia, nec cadit, ut minus sit; nec transcendit, ut plus sit; perfecta, sempiterna, omni modo immutabilis, sola illa natura. Creatura vero bona, sed Creatori impar valde. Vis adhærere diabolo desertori, si æquare contendis condita Conditori.

IV. Agnoscat anima conditionem suam: non est Deus. Cum se anima putat Deum, offendit Deum: non invenit salvatorem, sed invenit damnatorem. Quoniam Deus quando animas malas damnat, non se damnat: si autem anima hoc est quod Deus, se damnat. Demus honorem Deo nostro, fratres, cui clamamus, « Libera nos a malo¹. » Et si susurret tibi, ut in oratione invenias tentationem, et dicat tibi: Quid est quod clamasti: « Libera nos a malo? » Certe non est malum? Responde illi: Ego sum malus: et si liberaverit me a malo, ero de malo bonus: liberet me

¹ Matth. vi, 13.

a me, ne incurram in te. Hoc dic Manichæo: Si Deus liberaverit me a me, non incurram in te: quia si Deus liberaverit me a me malo, ero bonus; si bonus ero, sapiens ero; si sapiens ero, non errabo: si non errabo, a te decipi non potero. Liberet ergo Deus me a me, et non incurro in te. Meum est enim vitium, ut errem et credam tibi: « Quoniam anima mea impleta est illusionibus¹. » Non sum mihi ipse lumen: nam si essem, nunquam errassem. Ideo pars Dei non sum, quia substantia Dei, natura Dei, errare non potest: ego autem erro; nam et tu ipse confiteris, sapientem te dicis, ab errore me liberare conaris. Unde ergo erro, si natura Dei sum? Erubescere, da honorem Deo. Ego dico quia multum adhuc erras: sed sicut tu ipse confiteris, erraveras. Erraverat ergo natura Dei? Ierat in immunditiam natura Dei? Adulteria committebat natura Dei? Stupra illicita faciebat natura Dei? Cæca nesciebat qua iret natura Dei? Facinoribus et flagitiis obruebatur natura Dei? Erubescere, da honorem Deo.

V. Lumen tibi esse non potes, non potes, non potes. Erat lumen verum. In comparatione Joannis dictum est: « Erat lumen verum. » Numquid non et Joannes lucerna? « Ille erat lucerna ardens et lucens², » Dominus dixit. Numquid lucerna lumen non est? Sed erat lumen verum. Lucerna et accendi potest, et extinguere potest: lumen verum accendere potest, extinguere non potest. « Erat » ergo lumen verum, quod illuminat omnem hominem » venientem in hunc mundum³. » Illuminandi sumus, non lumen sumus. Expergiscere, clama mecum: « Dominus » illuminatio mea⁴. » Quid est ergo quod dicis? Ergo non sunt mala? Sunt mala, sed mutantur; et ipsa erunt

¹ Psal. xxxvii, 8. — ² Joan. v, 35. — ³ Id. i, 9. — ⁴ Psal. xvi, 1.

bona : quia ipsa mala, vitio sunt mala, non natura. Quid est : « Libera nos a malo? » Nonne possemus et possumus hæc verba dicere : Libera nos a tenebris? A quibus tenebris? A nobis ipsis, si quæ in nobis sunt reliquæ tenebrarum, donec in totum lux efficiamur, nihil habentes in nobis quod resistat charitati, quod repugnet veritati, quod subiaceat infirmitati, quod conditione mortalitatis deficiat. Tunc totum videte quid erit, quando erit, « Corruptibile hoc induetur incorruptione, et mortale hoc induetur immortalitate. Tunc fiet sermo qui scriptus est : Absorpta est mors in victoriam. Ubi est, mors, contentio tua? Ubi est, mors, aculeus tuus? Aculeus autem mortis est peccatum¹. » Ubi malum?

VI. Modo mala hominum quæ? Error et infirmitas. Aut nescis quid agas, et errando laberis; aut scis quid agi debeat, et infirmitate superaris. Ergo omne malum hominis error et infirmitas. Contra errorem clama : « Dominus illuminatio mea. » Contra infirmitatem adde, « Et salus mea². » Crede, bonus esto : tu es malus, tu eris bonus. Noli dividere. Natura in te sananda est, non separanda. Vis nosse quid es? Tenebræ. Quare tenebræ? Homo qui dicis : Corruptitur Deus, aliquid his tenebris potest esse profundius? Crede, agnosce Christum in carne venisse, accepisse quod non erat, non amisisse quod erat; hominem in se mutasse, non in hominem fuisse mutatum. Agnosce, et tu ipse ex malo eris bonus, ex tenebris eris lux. An mentior, et non est unde convincam? Apostolum accipis, si te non fingis accipere; Apostolum legis, et deciperis, et decipis. Unde deciperis? Errando malo tuo te ipso. Si autem credideris, erroremque discussers, audies ab Apostolo : « Fuistis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux. » Sed addidit, lux, sed ubi? « In Domino³. »

¹ 1 Cor. xv, 53-55. — ² Psal. xxvi, 1. — ³ Ephes. v, 8.

Ergo tenebræ in te, lux in Domino. Quia non tibi potes lucere, accedendo illuminaris, recedendo tenebraris; quia non tibi lumen tu ipse es, aliunde illuminaris. « Accedite ad eum, et illuminamini¹. »

VII. Scio, charissimi, de ista lectione sancti Joannis in re una multum me fuisse immoratum, nec vos esse fatigandos ultra video, vel ultra capacitatem replendos; et nostra infirmitas cogitanda est. Nam hæc verba sancti Joannis habent adhuc magnas latebras suas. Interim eos qui negant Christum in carne venisse, repellite. Constat enim eos non esse ex Deo. In quantum errant, in quantum peccant, in quantum blasphemant, non sunt ex Deo: sanentur, et ex Deo erunt; quia et natura ex Deo erant. Hinc quantumcumque disputavi, attendite Scripturas. Nolite credere eis qui negant Christum in carne venisse. Sed certe dicturus es mihi: Ergo qui dicit Christum in carne venisse, ex Deo est? Audiamus Donatistas, quia confitentur Christum in carne venisse; audiamus Arianos, quia confitentur Christum in carne venisse; audiamus Eunomianos, quia confitentur Christum in carne venisse; audiamus Photinianos, quia confitentur Christum in carne venisse. Si enim omnes spiritus qui confitentur Christum in carne venisse, ex Deo sunt, quam multæ sunt hæereses mendaces, deceptrices, insanæ, confitentur tamen Christum in carne venisse. Quid ergo dicturi sumus? Quomodo istam quæstionem soluturi? Quomodocumque solvenda sit, hodie solvi non potest. Tenete me debitorem: sed Deum pro me et pro vobis orate adiutorem. Conversi ad Dominum, etc.

¹ Psal. xxxiii, 6.